

บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

THE ROLE OF COURT MARSHAL IN PERFORMING LEGAL DUTIES

สุทัศน์ พรหมกระโทก*

Sutuh Pramkratok*

วันที่รับบทความ 6 สิงหาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ 20 กันยายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ 21 กันยายน 2566

* นักศึกษาปริญญาโท สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

* Master of Laws in Criminal Law and Justice, Sukhothai Thammathirat Open University

* e-mail: sutuh777@gmail.com.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 (2) ศึกษาการเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ของกฎหมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (3) ศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 (4) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ งานวิจัย และข้อมูลสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจน

ผลการศึกษาพบว่า (1) ตามแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหลบหนีไปทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลต้องล่าช้า ส่งผลกระทบต่อนโยบายในการป้องปรามอาชญากรรม สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือการไม่มีเจ้าพนักงานกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อเกิดการหลบหนีก็ไม่มีเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นกลับมาดำเนินคดี (2) การเปรียบเทียบปัญหาของกฎหมายในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มีการกำหนดหน้าที่และอำนาจทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ของทั้งหน่วยงาน U.S. Marshals ประเทศสหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย (3) ตามกฎหมายของประเทศไทย เน้นการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันมากกว่าการปล่อยชั่วคราวประเภทอื่น การกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนด โดยการประเมินความเสี่ยง การเป็นผู้สอดส่องดูแล รับรายงานตัว เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) เห็นควรแก้ไขเพิ่มพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมจำเลยตามคำสั่งศาลได้โดยไม่ต้องอ้างเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่

ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ เพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการจับกุมจำเลยที่หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การปล่อยตัวชั่วคราว, เจ้าพนักงานตำรวจศาล, กฎหมาย

Abstract

This research aimed to (1) study the concepts, theories, and laws related to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019) and the Act on Measures for Supervising and Arresting Persons in Breach of Provisional Release, B.E. 2560 (2017), (2) compare the problems related to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019) and the Act on Measures for Supervising and Arresting Persons in Breach of Provisional Release, B.E. 2560 (2017) in both Thailand and abroad, (3) analyze to find solutions for problems related to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019) and the Act on Measures for Supervising and Arresting Persons in Breach of Provisional Release, B.E. 2560 (2017), (4) suggest ways to improve and develop the laws related to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019) and the Act on Measures for Supervising and Arresting Persons in Breach of Provisional Release, B.E. 2560 (2017).

This research was a qualitative study based on documents related to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019) and the Act on Measures for Supervising and Arresting Persons in Breach of Provisional Release, B.E. 2560 (2017) including books, textbooks, dissertations, academic articles, research works, and internet information. The researcher synthesized and analyzed qualitative data from the content obtained from the research in order to suggest clear directions for law improvement and amendments.

The study results revealed that (1) according to related concepts, theories, and laws, when a suspect or defendant who was granted temporary release by the court fled, it delayed the court's case deliberation, impacting crime prevention policies. A significant cause was the lack of officers overseeing the temporary releasees to comply with various court-imposed conditions to prevent escape or potential dangers or damages. Additionally, in cases of flight, there were no officers with direct responsibility to track and arrest these suspects or defendants. (2) In comparing the problems of law in Thailand and abroad, it was found that the legal measures related to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019) outlined roles and authorities of similar and different entities, such as the U.S. Marshals in the United States and the Australian Federal Police. (3) According to Thai law, emphasis was placed more on temporary release with a guarantee and bail rather than other types of temporary release. The

law stipulated that court marshals supervise the temporary releasees to comply with various court-imposed conditions, through risk assessments, surveillance, reporting, to prevent escape or potential dangers or damages, allowing for effective case deliberation. (4) It is suggested that amendments be made to the Court Marshal Act, B.E.2562 (2019), to allow court marshals to function as officers under the Criminal Procedure Code, with the same roles and authority as administrative or police officers, granting court marshals the power to arrest defendants on court orders without citing urgent necessity which would prevent asking for assistance from administrative or police officers in a timely manner, ensuring efficient execution of court orders to arrest defendants who escape temporary release.

Keywords: Provisional release, Court marshals, Law

1. บทนำ

การนำตัวผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล กลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมของศาลยุติธรรมโดยตรง แต่โดยที่ปัจจุบันมีผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก และยังไม่สามารถจับกุมตัวนำส่งต่อศาล เพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลสามารถดำเนินการต่อไปได้ ตลอดจนพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 ยังให้อำนาจเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมาย กล่าวคือ พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 ซึ่งบัญญัติให้รัฐจ่ายเงินค่าตอบแทนแก่บุคคลผู้แจ้งเบาะแสในการนำไปสู่การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย และเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล แต่ปัจจุบันก็ยังไม่เป็นผลสัมฤทธิ์ดังเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว โดยยังมีผู้ต้องหาหรือจำเลยจำนวนมากที่ยังหลบหนีการปล่อยชั่วคราว แม้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยบางรายศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน เมื่อบุคคลดังกล่าวหลบหนีศาลมีคำสั่งให้ปรับผู้ประกัน และศาลสามารถบังคับชำระค่าปรับครบถ้วนตามสัญญาประกันแล้วแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางรายก็ยังหลบหนี ยังไม่สามารถจับกุมส่งตัวต่อศาล เพื่อยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไปได้ ทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความล่าช้า เสียความยุติธรรม

พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 กำหนดให้มีมาตรการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวขึ้น โดยมุ่งประสงค์ที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับการ

ปล่อยชั่วคราวจากศาลโดยศาล มีอำนาจแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ให้มีหน้าที่ในการสอดส่องดูแล รับประทานอาหาร หรือให้คำปรึกษา เพื่อคอยกำกับหรือเตือนให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล อย่างเคร่งครัด หรือให้คำปรึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาให้เป็นไปในทางที่ดี ขึ้น ซึ่งนอกจากจะทำให้สังคมได้รับความปลอดภัยยิ่งขึ้นแล้ว ยังมีส่วนช่วยลดความจำเป็นในการเรียก หลักประกันลงด้วย ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยากจน ซึ่งไม่อาจหาหลักประกันมาวาง ย่อมมีโอกาสที่จะ ได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยอื่น อันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้อีกทางหนึ่ง ประกอบกับได้มีระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วย คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่าย ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้เงิน สิ้นบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ.2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้มี คำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วย การใช้มาตรการกำกับดูแลในระหว่างปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2564 เพื่อจัด วางระบบการใช้มาตรการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้แพร่หลายมากขึ้นแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางรายก็ยังหลบหนีและไม่สามารถจับกุมส่ง ตัวต่อศาลได้เช่นกัน

ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 โดยบัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมี หน้าที่และอำนาจตามมาตรา 5 ในการรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม ตลอดจนอำนาจการสนับสนุนและ เสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย กรณีที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหลบหนี รวมทั้งมี ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณา พิพากษาคดีล่าช้า อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ สามารถนำตัวผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลกลับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลโดยเร็วให้ สังคมมีความสงบสุขเรียบร้อย จึงจำเป็นต้องยิ่งที่จะต้องศึกษา บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในฐานะ ผู้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 รวมถึงประสิทธิภาพและมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับติดตาม จับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราว เพื่อเป็นมาตรการในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีให้ สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้มากยิ่งขึ้น

2. แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความเป็นมาของกฎหมายเจ้าพนักงานตำรวจศาลและมาตรการในการกำกับ และติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล

2.1 หลักการ และความจำเป็นของการจัดตั้งหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล

โดยที่มีสถานการณ์อันอาจกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความสะดวก และมี กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหลบหนีรวมทั้งผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่ง

ศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมล่าช้า อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ สถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ไม่มีบุคลากรของศาลยุติธรรมที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม ตลอดจนอำนาจการสนับสนุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหา จำเลยหรือบุคคลเหล่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีของศาลยุติธรรม เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในปี 2562 ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.... และลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เบ็ญกฎหมาย ต่อมาวันที่ 16 เมษายน 2562 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 จึงประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2562 เป็นต้นไป โดยกำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม ตลอดจนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว โดยที่มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล
2. ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล
3. รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม
4. ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือ จำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

5. เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเป็นผู้จัดการหมายจับด้วยโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้

2.2 แนวคิดพื้นฐานของการปล่อยชั่วคราว

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น จำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาดูแลประโยชน์ในส่วนของรัฐ คือ ความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ เข้าดำเนินคดีอาญาเพื่อชี้ขาดเรื่องที่เกิดการกล่าวหากัน ซึ่งวิธีการดำเนินคดีย่อมกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยเฉพาะผู้ถูกกล่าวหาที่จะต้องถูกมาตรการบังคับในเรื่องการจับกุม การขัง โดยเหตุที่จะต้องมีการออกหมายจับก็เพราะเกรงว่าบุคคลเหล่านั้นจะหลบหนี เนื่องจากผู้นั้นถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรและบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเมื่อผู้นั้นไม่ได้ถูกควบคุมหรือขัง

อยู่ไม่มาตามกำหนดนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร หรือได้หนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี เกรงว่าจะไปทำให้พยานหลักฐานยุ่งเหยิง เช่น ไปทำลาย เปลี่ยนแปลงพยานหลักฐานใช้อิทธิพล หรือวิธีการอันมิชอบ กระทำต่อผู้ร่วมกระทำความผิด พยาน หรือบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือเพราะเหตุเนื่องจากความร้ายแรงของความผิด ซึ่งพิจารณาจากอัตราโทษที่ถูกกล่าวหา จากแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ที่เห็นว่าการที่รัฐจะใช้อำนาจทางกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ในขณะที่เดียวกันรัฐ ก็จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย เพราะกระบวนการพิจารณาคดีนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาโดยการจับกุม คุมขัง ตรวจค้นตัวและการลงโทษ ซึ่งหลักในการดำเนินคดีอาญานั้น ประการแรกจะต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้องวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญา คือ การค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุด การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ เช่น ลายนิ้วมือ ขน ผม เล็บ น้ำอสุจิ เป็นต้น และประการที่สองต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไปให้ ต้องเดือดร้อนหรือถูกกระทบต่อสิทธิเสรีภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการค้นหาความจริงนั้น (Fair balance) การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี ต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่โดยมีหลักประกันที่จำเป็น สำหรับการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นประเทศในระบบคอมมอนลอว์ หรือระบบในภาคพื้นยุโรป ต่างยึดหลักการที่ว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากความสงสัยอันควร (beyond reasonable doubt) ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะลงโทษ จึงเกิดหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocence)¹ และหากเกิดกรณีสงสัยก็ให้ใช้หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย จากหลักนี้ก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นควรมีสืสิทธิได้เป็นอิสระไม่ต้องถูกควบคุมหรือกักขัง โดยยอมให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อให้โอกาสแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดีแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน มีโอกาสเตรียมคดีและปรึกษาหารือกับทนายความของตนได้อย่างเต็มที่

2.3 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

2.3.1 หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามหลักสากล

(1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เดิมเป็นแนวคิดมุ่งไปในทางจำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองที่มีมากเกินไป พยายามกำหนดสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลควรได้รับจากรัฐในฐานะที่เป็นมนุษย์ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเห็นว่าสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural Right) ที่เห็นว่ามีมนุษย์ทุก

¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์, “บทสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา,” วารสารอัยการ, เล่ม 14, ปีที่ 161, น. 3 (กรกฎาคม 2534).

คนเกิดมาเท่าเทียมกัน พระเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาและได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ที่ไม่อาจโอนให้แก่กัน และไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพและสิทธิที่จะหาความสุขและรัฐทั้งหลายจะต้องรับรองสิทธิเหล่านี้ สืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (National Law)² ซึ่งอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดมีมาเอง โดยที่มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้ไม่จำกัดเวลาไม่มีเวลาล่วงพ้นสมัย และใช้ได้ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นรัฐใด ๆ นานาประเทศได้ร่วมมือกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น

(2) ปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948)

ปฏิญญาสากลฯ เป็นตราสารที่เป็นมาตรฐานสากลที่ทุกประเทศลงมติยอมรับ และนำหลักการไปบัญญัติในกฎหมายสูงสุดของแต่ละประเทศ โดยปฏิญญานี้มีแนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายธรรมชาติ เพื่อรับรองสิทธิมนุษยชนให้เป็นมาตรฐานสากล โดยสมัชชาสหประชาชาติได้ลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 ปฏิญญานี้ถือเป็นมาตรฐานสำคัญที่ใช้กับทุกคนและทุกประเทศ โดยเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นพื้นฐานในระดับสากล³ ปฏิญญานี้แม้จะไม่มีผลบังคับทางกฎหมายดังเช่นสนธิสัญญา อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศแต่กลับมีความสำคัญและมีอิทธิพลไปทั่วโลก และถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศทั่วโลกรับรองเนื่องจากเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานขององค์การสหประชาชาติ และเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอีกหลายฉบับ⁴ โดยมาตราที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราวมีดังนี้

มาตรา 1 “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ...”⁵

มาตรา 9 “บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้”⁶

มาตรา 11 (1) “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาที่เปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”⁷

² พนัส ทศนิยานนท์, “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ,” วารสารอัยการ, 3, 27, น. 38-39 (มีนาคม 2523).

³ United Nations, The Universal Declaration of Human Rights [Online], Accessed September 9, <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights>.

⁴ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, เส้นทางสู่สิทธิมนุษยชนศึกษา, น. 27.

⁵ Article 1 All human beings are born free and equal in dignity and rights. ...

⁶ Article 9 No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

⁷ Article 11 (1) Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence.

(3) กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการไม่ควบคุมตัว (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures : The Tokyo Rules)

กฎมาตรฐานฯ เป็นกฎบัตรมาตรฐานที่ได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1990 มีวัตถุประสงค์หลักในการกำหนดหลักการขั้นพื้นฐานโดยสนับสนุนการใช้มาตรการไม่คุมขังหรือควบคุมตัว (Non – Custodial Measures) สำหรับบุคคลที่สามารถใช้วิธีการอื่นนอกเหนือจากการจำคุก⁸ โดยกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงไม่ใช้วิธีการคุมขังในชั้นก่อนพิจารณาและระหว่างพิจารณาคดีไว้ดังนี้

มาตรา 6 “การหลีกเลี่ยงการคุมขังในชั้นตอนก่อนชั้นพิจารณา”

6.1 “การคุมขังในชั้นตอนก่อนชั้นพิจารณาพึงใช้ต่อเมื่อเป็นหนทางสุดท้ายที่ไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมกว่านี้แล้ว ในการใช้วิธีคุมขังพึงคำนึงถึงความจำเป็นในการสอบสวนความผิดตามข้อกล่าวหา ตลอดจนการคุ้มครองสังคมและผู้เสียหายเป็นสำคัญ”⁹

2.3.2 ทฤษฎีพื้นฐานและแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

จากแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เห็นว่าการที่รัฐจะใช้อำนาจทางกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ในขณะเดียวกันรัฐก็ต้องให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมด้วย เพราะกระบวนการพิจารณาคดีนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาโดยการจับกุม คุมขัง ตรวจค้นตัวและการลงโทษ ซึ่งในหลักการดำเนินคดีอาญานั้น ประการแรกจะต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุด การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ และประการที่สองต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไปไม่ต้องเดือดร้อนหรือถูกกระทบต่อสิทธิเสรีภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการค้นหาความจริงนั้น (Fair Balance)¹⁰ การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยมีหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

ในคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นประเทศในระบบคอมมอนลอว์ หรือระบบในภาคพื้นยุโรปต่างยึดหลักที่ว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากความสงสัยอันควร (Beyond Reasonable Doubt) ว่าจำเลยกระทำ

⁸ United Nations, United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures [Online], Accessed April 2, 2017. [https://www.ohchr.org/Documents/Professional Interest/tokyorules.pdf](https://www.ohchr.org/Documents/Professional%20Interest/tokyorules.pdf).

⁹ Article 6 Avoidance of pre-trial detention. 6.1 Pre-trial detention shall be used as a means of last resort in criminal proceedings, with due regard for the investigation of the alleged offence and for the protection of society and the victim.

¹⁰ ณรงค์ ใจหาญ, “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ ปัจจุบันและทศวรรษหน้า (2540-2550),” บทบัณฑิต, เล่ม 53, ตอน 2, น. 64 (มิถุนายน 2540).

ความผิดจริงจึงจะลงโทษ จึงเกิดหลักในการดำเนินคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocence) และหากเกิดกรณีสงสัยก็ให้ใช้หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย (In dubio Pro reo) จากหลักนี้ก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นควรมีสถานะได้เป็นอิสระไม่ต้องถูกควบคุมหรือกักขังโดยยอมให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อให้โอกาสแก่ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยในการต่อสู้คดีแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน มีโอกาสเตรียมคดีและปรึกษาหารือกับทนายความของตนได้อย่างเต็มที่¹¹ รัฐธรรมนูญซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของทุกประเทศ จึงคำนึงถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและได้นำไปบัญญัติไว้ในบทกฎหมายสูงสุดเพื่อรองรับและให้การคุ้มครองแก่ราษฎรในรัฐของตน และบุคคลใดหรือแม้แตรัฐเองก็จะล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลใด ๆ ไม่ได้เลย เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในสังคมทั้งในประเทศและทั้งในระดับระหว่างประเทศได้

3. บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

3.1 เหตุผลและความจำเป็นของการมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ในระบบศาลยุติธรรมไทย

สถาบันศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ มีบทบาทภารกิจอันสำคัญยิ่งคือการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนผู้มีความเดือดร้อนทางอรรถคดี ได้รับการยอมรับจากประชาชนและสังคมส่วนรวมมาตลอด เนื่องจากอยู่ในฐานะที่เป็นกลาง ทุกคนเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยเปิดเผยและเป็นกลาง คำพิพากษาดัดสนอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่สนับสนุนโดยพยานหลักฐาน ศาลและผู้พิพากษาจึงได้รับการยอมรับมาโดยตลอด ไม่มีเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยภายในบริเวณศาล แต่ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผู้คนมีความหลากหลาย ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ตลอดจนความรวดเร็วของเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียกร้อง มีการขู่เข็ญ ภัยคุกคาม เกิดสถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบอันกระทบการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความยุติธรรมในพื้นที่บริเวณศาล เพื่อเป็นหลักประกันความอิสระของผู้พิพากษาของศาลยุติธรรม อันเป็นหลักประกันที่สำคัญในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีโดยปราศจากอคติทั้งปวง รวมถึงการคุกคามต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การรักษามความปลอดภัยให้กับผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการรักษาความปลอดภัยบริเวณศาลให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และจากสภาพปัญหาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนีไป รวมทั้งผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลซึ่งถูกศาลออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า และผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้รับ

¹¹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนันต์, “บทสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา,” วารสารอัยการ, เล่ม 14, ปีที่ 161, น. 3 (กรกฎาคม 2534).

การลงโทษตามผลของคำพิพากษาอย่างแท้จริง คำพิพากษาของศาลเกิดขาดสภาพบังคับ เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล สาเหตุประการสำคัญคือสำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนกระบวนการในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวของศาล และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลซึ่งถูกออกหมายจับ แล้วกลับมาพิจารณาคดีหรือบังคับโทษตามคำพิพากษา ส่วนอีกปัญหาหนึ่งคือ เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นผู้จัดการตามหมายจับมีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนหลายด้าน จึงไม่อาจดำเนินการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนีและผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลซึ่งถูกออกหมายจับแล้วกลับมาส่งศาลได้ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการในการสนับสนุนการพิจารณาการพิพากษาคดีและการบังคับตามผลของคำพิพากษามีมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัย ในพื้นที่บริเวณศาลที่มีประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานของการป้องกันและรักษาความปลอดภัยของผู้พิพากษาได้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลขึ้นมา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยแก่บุคลากรและทรัพย์สินในพื้นที่บริเวณศาลยุติธรรม ตลอดจนการจับกุมบุคคลที่หลบหนี การปล่อยชั่วคราว และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล และศาลได้ออกหมายจับไว้มิใช่เป็นการจัดตั้งกองกำลังเฉพาะเกี่ยวกับหน่วยงานศาลยุติธรรมแต่อย่างใด

3.2 หน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

กรณีที่ 1 รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลตามมาตรา 5 (1) และ (2)

การรักษาความสงบเรียบร้อย หมายรวมถึง การป้องกันและระงับเหตุร้ายต่าง ๆ โดยเหตุร้ายนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำความผิดทางอาญา สอดส่องดูแลและจัดเวรยาม จัดการจราจร รวมทั้งตรวจสอบบุคคลและยานพาหนะที่เข้ามาในบริเวณศาล ส่วนการรักษาความปลอดภัย คือการระแวดระวัง ป้องกันให้พ้นภัย หรือพ้นไปจากเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหาย บุคคลที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องรักษา ความปลอดภัยตามมาตรา 5 (1) ครอบคลุมบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในบริเวณศาล เช่น ข้าราชการตุลาการ คະโตะยุติธรรม ข้าราชการศาลยุติธรรม ผู้พิพากษาสมทบ พนักงานราชการ ลูกจ้าง ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ และประชาชนทั่วไป เช่นเดียวกับการรักษาความปลอดภัยทรัพย์สินซึ่งรวมถึงทรัพย์สินของบุคคลทุกประเภทที่อยู่ในบริเวณศาล สำหรับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด หมายถึง การป้องกันก่อนมีการกระทำความผิด ขณะกระทำความผิดหรือหลังจากมีการกระทำความผิด เพื่อลดโอกาส ชัดขวาง และยับยั้งการกระทำความผิด

เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อให้การรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยและป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลลุล่วงได้ เช่น จับบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับหรือ คำสั่งศาลในบริเวณศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 78 (1) ถึง (4) กล่าวคือ เมื่อบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า เมื่อพบบุคคลนั้นมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของ ผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด กรณีที่มีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนีแต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบ

ผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหรือไม่ก็ตามหรือหากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน เป็นผู้พบการกระทำความผิดและแจ้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดซึ่งอยู่ในที่สาธารณะสถานในบริเวณศาลมีสิ่งของในความครอบครอง เพื่อที่จะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มา โดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็มีอำนาจค้นบุคคลนั้น รวมทั้งค้นตัวผู้ที่ถูกจับในบริเวณศาลและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

กรณีที่ 2 รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคลากรของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 5 (3) การรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคลากรตามมาตรา 5 (3) เป็นการป้องกันและคุ้มครองดูแลบุคคลที่ได้รับการอารักขาให้พ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดจากการจงใจกระทำ หรือจากอุบัติเหตุหรือถูกบีบ บังคับโดยวิธีที่ผิดกฎหมาย เช่น การลักพาตัว รวมไปถึงการป้องกันไม่ให้เกิดการคุกคาม ละเมิดบุคคลดังกล่าว โดยไม่จำกัดเขตพื้นที่การทำหน้าที่ว่าต้องอยู่เพียงในบริเวณศาล บุคคลภายใต้การอารักขามีเพียง 3 ประเภท ประเภทที่ 1 คือ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ได้แก่ ข้าราชการตุลาการ และโต๊ะยุติธรรม และข้าราชการ ศาลยุติธรรม ประเภทที่ 2 คือ พนักงานราชการศาลยุติธรรม ประเภทที่ 3 คือ ลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม แต่ต้องเป็นการอารักขาบุคคลเหล่านี้ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่เท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีเป็นเรื่องส่วนตัว ทั้งนี้ในการทำหน้าที่อารักขาเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเพื่อให้การทำหน้าที่ลุล่วงได้ เช่น มีอำนาจค้นบุคคลในที่สาธารณะสถานเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด และมีอำนาจจับกุมและควบคุมผู้ที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หากความผิดที่จะกระทำหรือได้กระทำนั้นกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคคลภายใต้การอารักขา แต่ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาลพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าซึ่งไม่ได้กระทบต่อการทำหน้าที่อารักขาออกบริเวณศาล และไม่ใช่ว่าความผิดที่อยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งให้ราษฎรจับได้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมไม่มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดนั้นได้เพราะไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้จึงไม่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะจับได้ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้รับมอบหมายให้อารักขาผู้พิพากษาซึ่งได้กระทำการไปนอกบริเวณศาลและพบผู้กำลังซื้อขายยาเสพติดอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษเจ้าพนักงานตำรวจศาลก็จะทำการจับกุมผู้นั้นไม่ได้

กรณีที่ 3 รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและ สำนักงานศาลยุติธรรมตามมาตรา 5(3) การรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองกรณีนี้เป็นภารกิจรักษาและคุ้มครองป้องกันอาคาร สถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อให้พ้นจากการโจรกรรม จาการรบกวน ก่อวินาศกรรม ก่อการร้าย หรือเหตุอื่นใดโดยอาจมีการกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยสถานที่ เช่น กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย ขอบเขตในการควบคุมและการเข้าออก ใช้เครื่องกีดขวางเพื่อป้องกันขัดขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลและยานพาหนะที่ไม่มีสิทธิเข้าไปในพื้นที่ที่มีการรักษาความ

ปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่ที่มีความหมายรวมถึงวัสดุอุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ บุคคลและเอกสารในสถานที่ดังกล่าว ซึ่งอาคารสถานที่และทรัพย์สินกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในบริเวณศาลเพียงแต่เป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของศาลหรือสำนักงานศาลยุติธรรมก็ย่อมได้รับความคุ้มครอง เช่น อาคารที่พักของข้าราชการตุลาการ อาคารที่พักข้าราชการศาลยุติธรรม รถราชการซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมจัดหาให้แต่อยู่นอกบริเวณศาล ในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อทำการหน้าที่ล่วงได้เช่นกัน

กรณีที่ 4 เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีหรือจะหลบหนีตามคำสั่งศาลและจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นด้วยตนเองถ้ามีเหตุจำเป็นไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ตามมาตรา 5 (4)

การปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็มีอำนาจจับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นได้เองแล้วนำมาส่งศาลโดยเร็ว ในการจับดังกล่าวเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ตามมาตรา 10 การดำเนินการเกี่ยวกับการจับกรณีนี้คล้ายกรณี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม โดยต้องได้ความว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีนั้นได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลเท่านั้น มีข้อสังเกตว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีนั้นอยู่ในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามมาตรา 5(1) ในฐานะเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ทันทีหรือหากศาลได้ออกหมายจับ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีและมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับบุคคลนั้นตามหมายนั้นได้ตามมาตรา (5) โดยไม่ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่

กรณีที่ 5 จัดการตามหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและสนับสนุนพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในการจัดการตามหมายจับนั้นตามมาตรา 5 (5)

หมายจับตามมาตรา 5(5) ต้องเป็นหมายจับที่ออกเนื่องจากบุคคลตามหมายจับไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล โดยศาลอาจเป็นผู้เห็นสมควรออกหมายจับเอง หรือมีผู้ร้องขอและอาจเป็นคดีแพ่ง หรือคดีอาญาก็ได้ เช่น หมายจับพยานซึ่งได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้วแต่ตั้งใจไม่ไปศาล หมายจับจำเลยที่ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องแล้วไม่มาศาลตามหมายเรียก หมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วไม่มาตามนัด หมายจับจำเลยมารับโทษตามคำพิพากษา หมายจับจำเลยที่ผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติแล้วไม่มาศาลตามหมายเรียก หมายจับลูกหนี้ตามคำพิพากษากรณีที่มีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ขับไล่ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์แต่ลูกหนี้ไม่ออกไปจากทรัพย์สินนั้น เมื่อศาลออกหมายจับศาลสามารถมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หลังจากจับกุมบุคคลตามหมายแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องส่งบุคคลนั้นไปยังศาล ซึ่งออกหมายโดยด่วน เว้นแต่จะมีเป็นคำสั่งเป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา มาตรา 64 แต่ถ้าศาลเห็นสมควรศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วยก็ได้โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อให้เกิดการจัดการตามหมายจับลุล่วงได้ เช่น ค้นในที่รโหฐาน โดยไม่มีหมายค้น เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับตามหมายจับเป็นเจ้าบ้าน และยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายค้นเพื่อพบบุคคลตามหมายจับ เป็นต้น

3.3 หน่วยงานตำรวจศาล (Court Marshal) ในระบบศาลยุติธรรมต่างประเทศ

3.3.1 หน่วยงานตำรวจศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานที่เรียกว่า U.S. Marshals หรือ Court Marshal จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1789 สังกัดกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา (United States Department of Justice : DOJ) ทำหน้าที่ติดตามจับกุมนักโทษหลบหนีคดี อารักขาผู้พิพากษาและบังคับคดีอาญาเป็นหลัก Court Marshal มีรูปแบบพิเศษต่างจากการรักษาความปลอดภัย หรือการรักษากฎหมายโดยทั่วไป กล่าวคือ มีการนำสหวิทยาการหลากหลายสาขามาใช้ เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม อาทิ การออกแบบสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันอาชญากรรม การประเมินความเสี่ยงและภัยคุกคาม การประเมินการข่มขู่ การรักษาความปลอดภัยสถานที่และบุคคล การจัดการคดีที่มีความเสี่ยงสูง การคุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีของศาล การใช้อาวุธ การขนส่งและเคลื่อนย้ายผู้ต้องขัง การต่อสู้แบบฉับพลัน การควบคุมและการใช้เครื่องพันธนาการ การจัดการภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ การอพยพ การปฏิบัติการพิเศษซึ่งตัวประกัน การจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินและสาธารณภัย และความต่อเนื่องของการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤต เป็นต้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบการรักษาความปลอดภัยศาลที่ได้รับการยอมรับมีชื่อเสียง และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างมากและในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามที่มาจากการก่อการร้ายภัยคุกคามทางอาวุธเคมี รวมถึงภัยที่เกิดจากความรุนแรงในการก่อวินาศกรรม ด้วยเหตุนี้ U.S. Marshals Service จึงเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่คุ้มครอง ความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา พยาน รวมถึง สืบสวน ติดตามตัวจำเลย ควบคุมและนำตัวจำเลยมาศาล การริบทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา หน่วยงานนี้อยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา (United States Department of Justice : DOJ) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้อำนวยการ U.S. Marshals โดยคำแนะนำและความเห็นชอบจากวุฒิสภาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศาลชั้นต้นของรัฐบาลกลาง สำนักงานใหญ่ของ U.S. Marshals ตั้งอยู่ที่ นครวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกามีอำนาจหน้าที่โดยสรุปดังนี้

(1) การรักษาความปลอดภัยบริเวณศาลและบุคลากรในศาล เป็นหน้าที่หลักของ U.S. Marshals ผู้ปฏิบัติหน้าที่จะต้องถูกฝึกฝนการใช้อาวุธเพื่อคุ้มครองบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกฝนในการตรวจจับอาวุธและวัตถุต้องห้าม รวมถึงเสริมสร้างประสบการณ์ในด้านการรักษาความปลอดภัยศาลให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

(2) สืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายศาล ซึ่งในแต่ละปีมีการจับกุม ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้นับหมื่นราย รวมถึงในคดีสำคัญ ๆ จำนวนมาก นอกจากนี้ U.S. Marshals ยังสามารถดำเนินการ เพื่อสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปอาศัยอยู่ต่างประเทศ ให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กลับเข้าสู่การพิจารณาของศาลด้วย

(3) ควบคุมตัวจำเลยมาศาล ทำหน้าที่ควบคุมตัวจำเลยมาศาลชั้นต้นในมลรัฐต่าง ๆ ตามคำร้องที่คู่ความ ยื่นต่อศาล รวมถึงควบคุมตัวจำเลยไปดำเนินคดีในต่างประเทศ

(4) การคุ้มครองพยาน คือ การให้ความปลอดภัยแก่พยาน ครอบครัวและญาติของพยานในคดีอาญา สำคัญ ๆ รวมถึงคุ้มครองพยานในการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย เปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการคุ้มครองพยานนี้ จะเป็นเครื่องมือสำคัญโดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและการก่อการร้าย

(5) การริบทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายถูกริบตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ทรัพย์สินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Property Related to Money-Laundering Crimes) ทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติด (Property Related to Drug Crimes) หรือทรัพย์สินที่ถูกริบตามกฎหมายอื่น

(6) การดูแลผู้ต้องขัง ที่กระจายอยู่ตามเรือนจำหลายแห่งทั่วมลรัฐ

ระบบการบริหารจัดการของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งได้เป็น 2 ระบบ กล่าวคือ ศาลระดับ รัฐบาลกลาง (Federal Court) และศาลระดับมลรัฐ (State Court) ศาลทั้งสองระบบมีความเป็นอิสระต่อกัน ในการบริหารงาน เช่น การจัดการรักษาความปลอดภัย และอำนาจในการพิจารณาคดีในคดีอาญาของ ตนเองตามที่กฎหมายกำหนด ศาลระดับรัฐบาลกลาง (Federal Court) ไม่สามารถเข้ามาแทรกแซง กระบวนการพิจารณาของศาลระดับมลรัฐ (State Court) เว้นแต่มีกฎหมายยกเว้น เช่น รัฐธรรมนูญแห่ง สหรัฐอเมริกา (US Constitution) ศาลทั้งสองระบบขึ้นอยู่กับศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกา (Supreme Court) ซึ่ง US Marshals เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่มีเป้าหมายในการดูแลและปกป้ององค์กรตุลาการให้สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ ปราศจากการคุกคาม

ภารกิจการสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับศาล (Fugitive Apprehension) เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่มี ความสำคัญรองลงมาจาก การรักษาความปลอดภัยตุลาการ โดยทาง U.S. Marshals ได้ทำข้อตกลงร่วมกับ องค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายอื่นทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งระดับรัฐบาลกลาง (Federal) เช่น หน่วยปราบปราม ยาเสพติด (DEA) หน่วยสืบสวนคดีพิเศษ (FBI), เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง, กรมการขนส่ง เป็นต้น และ เจ้าหน้าที่ระดับมลรัฐ (State) โดยทั้งหมดได้มีการจัดทำข้อตกลงร่วม (MOU) ในการแบ่งปันข้อมูลการสืบค้น บุคคล สถานที่ ทะเบียนยานพาหนะ สวัสดิการสังคม ฯลฯ ซึ่งทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการ สืบสวนจับกุมโดยใช้ระบบฐานข้อมูลเดียวกัน

3.3.2 หน่วยงานตำรวจศาลในเครือรัฐอิสระ

เครือรัฐอิสระปกครองโดยระบอบสหพันธรัฐ (Federalism) เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ไม่ปรากฏว่ามีองค์กรใดที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลเป็นพิเศษ เหมือนของ ประเทศสหรัฐอเมริกา แต่มีกฎหมายว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลโดยเฉพาะ (ได้แก่ Court Security Act 2013)

กฎหมายกำหนดให้มีเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย (security officers) เพื่อทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล และได้กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย (security officers) ในหลายประการไว้โดยชัดเจน เช่น การค้น การปฏิเสธไม่ให้บุคคลเข้ามาในบริเวณศาล การริบทรัพย์สินที่เป็นอันตราย และการควบคุมตัวบุคคลเพื่อส่งให้ตำรวจหากมีเหตุอันควรเชื่อว่า (1) บุคคลนั้นได้กระทำหรือพยายามกระทำความผิดในบริเวณศาล และ (2) บุคคลนั้นต้องถูกควบคุมไว้เพื่อป้องกันอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินในบริเวณศาล เป็นต้น

เครือรัฐออสเตรเลียมีระบบรักษาความปลอดภัยที่มีชื่อเสียงและได้รับการออกแบบเพื่อรักษาความปลอดภัยของศาลอย่างมีประสิทธิภาพ เรียกว่า The Office of the Sheriff จัดตั้งในประเทศออสเตรเลียเป็นครั้งแรกโดยกฏบัตรแห่งความยุติธรรมใน ค.ศ.1824 มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติรักษาความปลอดภัย ค.ศ. 2005 ส่วนที่ 2 การเข้าไปและใช้พื้นที่ศาล มาตรา 8 การพกพาอาวุธต้องห้ามในพื้นที่ศาล ห้ามมิให้พกอาวุธเข้าไปในพื้นที่บริเวณศาลเว้นแต่มีความจำเป็น การครอบครองวัตถุต้องห้ามใด ๆ ที่ต้องแสดงในการพิจารณาคดี หากวัตถุอยู่นั้นอยู่ในความครอบครองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการไต่สวนของศาล หรือวัตถุนั้นถูกเก็บรักษาอยู่ในกระเป๋าทันหรือบรรจุภัณฑ์อื่นที่กำหนดตามเงื่อนไขมีอำนาจในการตรวจค้นบุคคลและยานพาหนะ เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยขอให้บุคคลนั้น ๆ กระทำการใด ๆ และบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหรือยินยอมออกไปจากบริเวณศาล สามารถเตือนบุคคลนั้นให้ทราบว่า การไม่ยอมปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือออกไปจากบริเวณศาลถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย มีอำนาจในการเรียกทรัพย์สินหรือวัตถุมาเก็บไว้ในที่ปลอดภัย สามารถออกคำสั่งในบริเวณศาลเพราะเชื่อว่ามีพฤติกรรม เช่น มีการขัดขวางบุคคลอื่น ๆ หรือก่อให้เกิดอันตราย คุกคาม หรือก่อวินาศกรรม หรือมีแนวโน้มว่าจะสร้างความหวาดกลัวต่อบุคคลอื่น ทั้งยังมีอำนาจในการทำเครื่องหมายหรือประกาศเตือนในบริเวณศาล เป็นต้น

4. วิเคราะห์พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 กับกฎหมายต่างประเทศ

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างองค์กร ขอบเขตของหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงคุณสมบัติตำรวจศาล ของประเทศสหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย มีความเหมือนและแตกต่างกัน โดยเฉพาะภารกิจการสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับศาลของ U.S. Marshals ซึ่งเป็นงานที่โดดเด่นและมีประสิทธิภาพ เพราะมีการทำข้อตกลง และประสานความร่วมมือกับองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายอื่นทั่วประเทศ ในการแบ่งปันข้อมูลการสืบค้นบุคคล สถานที่ ทะเบียนยานพาหนะ สวัสดิการสังคม ฯลฯ ซึ่งทุกหน่วยงานสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการสืบสวนจับกุมโดยใช้ระบบฐานข้อมูลเดียวกัน ส่วนเครือรัฐออสเตรเลียไม่มีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษ แต่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหา ของกฎหมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศแล้วพบว่าบทบัญญัติกฎหมาย แต่ละฉบับมีการกำหนดหน้าที่และอำนาจทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบสภาพภารกิจและ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนขนาดของหน่วยงาน U.S. Marshals ของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วจะแตกต่างจากเจ้า พนักงานตำรวจศาลไทยมากเพราะโดยสภาพของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเป็นระบบสหรัฐ มีรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ มีงบประมาณมหาศาลในขณะที่ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ศักยภาพ การดำเนินการภารกิจขนาดใหญ่ดังกล่าว อาจทำได้ยาก ส่วนของเครือรัฐออสเตรเลีย ไม่ได้มีหน่วยงานที่จัดตั้ง ขึ้นมาเป็นพิเศษ แต่ปรากฏว่ามีกฎหมายเฉพาะ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล ซึ่งปัจจุบันได้ ว่าจ้างเอกชนเข้ามาทำหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัย ไม่มีอำนาจหน้าที่เหมือนกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มีอำนาจเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การค้นตัวบุคคล หรือทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินต้องห้าม เป็นต้น

4.2 วิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษา ความปลอดภัยในบริเวณศาล และแก้ไขปัญหากรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล หลบหนี รวมทั้งมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า กระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความยุติธรรม จึงสมควรมีบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนอำนวยความสะดวกสนับสนุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาจำเลยหรือบุคคลเหล่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 คือ อำนาจของ เจ้าพนักงานตำรวจศาลตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตียังมีความไม่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจใน อำนาจหน้าที่และสิทธิของตน กรณีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยตามมาตรา 5 (4) (5) เห็นว่าเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลควรมีอำนาจเต็มในการติดตามจับกุมจำเลยตามหมายจับอย่างเต็มที่โดยไม่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองในการติดตามจับกุม เพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการให้จับกุมจำเลยที่หลบหนี การปล่อยตัวชั่วคราวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการอ้างเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจจะแจ้งเจ้าพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจได้นั้น อาจยากต่อการพิสูจน์ว่าจำเป็นเร่งด่วนมากเพียงใด ควรเน้นให้เจ้าพนักงานตำรวจ ศาล ติดตามจับกุมจำเลยที่หลบหนี นำกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อันเป็นการช่วยให้บุคคลที่ถูกออก หมายจับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมลักษณะช่วยกันทำงาน และควรลดหน้าที่ในการแจ้งตำรวจก่อนจะจับตาม มาตรา 5 (4) ควรจะจับได้เลยโดยอำนาจ ไม่ใช่ให้แจ้งตำรวจก่อน สามารถตรวจสอบข่าวสารเกี่ยวกับผู้ถูก หมายจับและพยานหลักฐานได้ ขอข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ เพิ่มอำนาจในการจับ ค้น จำเลยตาม หมายจับให้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีอำนาจเหมือน ป.ป.ส. เพิ่มอำนาจในส่วนการติดตามจับกุมและมี การฝึกอบรมเพิ่มทักษะร่วมกับตำรวจ และอำนาจในการเรียกบุคคลหรือเอกสารมาเพื่อตรวจสอบหรือแสวงหา ข้อมูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการติดตามตัวผู้ถูกออกหมายมาสู่กระบวนการพิจารณาคดีได้เร็วขึ้น

ปัญหาเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและศาลออกหมายจับไว้ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับได้ในเวลาที่ศาลปิดทำการไว้ที่สถานตำรวจท้องที่ ปัญหานี้ ตามมาตรา 5 (4) (5) ไม่ได้มีบทบัญญัติดังกล่าวไว้ โดยมีเพียงมาตรา 5 (4) ตอนท้ายกำหนดว่า เมื่อจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็วเท่าที่นั้น เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 มาตรา 10 ที่กำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้ว ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนีหรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและศาลออกหมายจับไว้ได้ในเวลาศาลปิดทำการแล้วนำตัวผู้ถูกจับไปขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ในความควบคุมไว้ที่สถานตำรวจจนกว่าจะถึงเวลาเปิดทำการ ถือว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ได้รับตัวผู้ถูกจับไว้ย่อมมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ที่สถานตำรวจท้องที่ได้จนกว่าจะถึงเวลาที่ศาลเปิดทำการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84/1

4.3 วิเคราะห์พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560

ตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560¹² กำหนดให้มีมาตรการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวขึ้น โดยมุ่งประสงค์ที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพในการที่จะป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้รับการปล่อยชั่วคราวจากศาล โดยศาลมีอำนาจแต่งตั้งผู้กำกับดูแลผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว ให้มีหน้าที่ในการสอดส่องดูแล การรับรายงานตัว หรือการให้คำปรึกษา เพื่อคอยกำชับหรือตักเตือน ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลอย่างเคร่งครัด หรือให้คำปรึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้จะทำให้สังคมได้รับความปลอดภัยยิ่งขึ้นแล้วยังมีส่วนช่วยลดความจำเป็นในการเรียกหลักประกันลงด้วย ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยากจนซึ่งไม่อาจหาหลักประกัน มาวาง ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยอื่นอันเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อีกทางหนึ่ง ประกอบกับได้มีระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามการแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี

¹² ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 134 ตอนที่ 98 ก วันที่ 26 กันยายน 2560

พ.ศ. 2561¹³ และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566¹⁴ กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้มีคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการใช้มาตรการกำกับดูแลในระหว่างปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2564¹⁵ เพื่อจัดวางระบบการใช้มาตรการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้แพร่หลายมากขึ้น

แนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล¹⁶ สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งว่า พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5(4) กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจาก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งก็ให้อำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำ ผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็วซึ่งเน้นภารกิจในการอำนวยความสะดวกและประสานงานในการติดตามจับกุมกับพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจ การมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงช่วยทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 10 ที่บัญญัติว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา แม้กฎหมายจะใช้ การเทียบเคียงเฉพาะ “หน้าที่และอำนาจ” ระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจศาลกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจ ไม่ได้เทียบเคียง “สถานะ” ด้วย แต่เมื่อกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้หลบหนีการปล่อย ชั่วคราวโดยศาลแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล เมื่อใดก็ตามที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลใช้อำนาจตามกฎหมายในการ ติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลย่อมทำให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็น “พนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวโดยศาลซึ่งหลบหนี” โดยปริยายและถือเป็น “เจ้าหน้าที่ผู้จับ” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฯ

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ศาลยุติธรรมไทยในฐานะองค์กรที่จะต้องดำรงความยุติธรรมให้แก่ประชาชน มีผู้พิพากษาทำหน้าที่ สำคัญในการพิจารณาพิพากษาดี จำเป็นที่จะต้องเป็นหลักประกันความเป็นอิสระ ทั้งต้องมีมาตรฐานในการรักษา ความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงและภัยอันตรายต่าง ๆ มีมากขึ้นในหลากหลายรูปแบบ และมีความ สลับซับซ้อน รวมถึงความคิดเห็นในทางการเมืองที่คนในสังคมมีความคิดเห็นแตกต่างกันจนอาจนำมาสู่ความ ขัดแย้งบานปลาย กรณีเช่นนี้ จึงส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการ

¹³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 135 ตอนที่ 7 ก วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561

¹⁴ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา (ฉบับที่ 2) เล่ม 138 ตอนที่ 13 ก วันที่ 13 พฤษภาคม 2564 และ (ฉบับที่ 3) เล่ม 140 ตอนที่ 14 ก วันที่ 3 มีนาคม 2566

¹⁵ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 138 ตอนที่ 34 ก วันที่ 11 มิถุนายน 2564

¹⁶ หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 029/ว 176 (ป) ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2562

ยุติธรรมอย่างมีนัยสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการรักษาความปลอดภัย ศาล เมืองค์กรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่หลักดังกล่าวรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่อื่น อาทิ การติดตามผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนีไป รวมทั้งผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้าจนอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เกิดจากการที่ไม่มีเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการติดตามสืบสวนจับกุม ผู้ต้องหา จำเลยหรือบุคคลเหล่านั้นประกอบกับการบังคับคดีอาญาเพื่อให้ได้ค่าปรับและการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ยังไม่มีเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้ คือ อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติยังมีความไม่ชัดเจน ยังไม่มีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลหรือเรียกเอกสารที่จำเป็นในการติดตามจับกุมจำเลยหรือผู้ต้องหาที่หลบหนีหรือจะหลบหนี โดยต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครองก่อนการติดตามจับ เป็นผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า ควรมีการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในส่วน มาตรา 5(4) ดังนี้

“ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล เมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว แต่ถ้าไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้น เนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดทำการหรือใกล้จะปิดทำการ ให้นำตัวผู้ถูกจับไปขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ในความควบคุม ไว้ที่สถานีตำรวจจนกว่าจะถึงเวลาเปิดทำการ”

5.2.2 ปัญหาข้อขัดข้องในเรื่องการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจับได้ในเวลาที่ศาลปิดทำการ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84/1 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งนั้น จะปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายของศาลให้รับดำเนินการตามมาตรา 64 และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดทำการหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ”

ผู้ศึกษามีความเห็นว่า ปัญหาข้อขัดข้องเกิดขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาล จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนีหรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและศาลออกหมายจับไว้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องรับนำตัวผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว โดยมีอำนาจเพียงควบคุมตัวผู้ถูกจับไปส่งศาล แต่ในกรณีที่จับได้ในเวลาที่ศาลปิดทำการหรือใกล้จะปิดทำการ เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่อาจนำตัวผู้ถูกจับไปส่งศาลได้ทัน เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 10 ที่กำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี

หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและศาลออกหมายจับไว้ได้ในเวลาศาลปิดทำการแล้วนำตัวผู้ถูกจับไปขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ในความควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจจนกว่าจะถึงเวลาเปิดทำการ ถือว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ได้รับตัวผู้ถูกจับไว้ย่อมมีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับไว้ที่สถานีตำรวจท้องที่ได้จนกว่าจะถึงเวลาที่ศาลเปิดทำการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84/1

จึงควรมีการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 5 (4) “...ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว แต่ถ้าไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้น เนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดทำการหรือใกล้จะปิดทำการให้นำตัวผู้ถูกจับไปขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่รับตัวผู้ถูกจับไว้ในความควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจจนกว่าจะถึงเวลาเปิดทำการ”

5.2.3 ประเด็นเรื่องการปล่อยชั่วคราว ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการควรบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราว โดยการประเมินความเสี่ยงไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 เพื่อเป็นการสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันให้แก่จำเลยทุกคน และในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้น กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนด เช่น เป็นผู้สอดส่องดูแล รับรายงานตัว เพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงยุติธรรม. หลักการและพื้นฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการ

และการบริหารงานยุติธรรมไทย. (19 มิถุนายน 2565).

“คอร์ท มาแซลของศาลไทย (9 ธันวาคม 2560).” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2566, จาก

<https://www.thairath.co.th/news/local/1147540>.

จิตติมา กำธรวิวรรณ. “การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศ

สหรัฐอเมริกา” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ปุ่นพัฒน์ มหาสิทธิ์กุล. “บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความสะดวก

ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม.”

“ปัดฝุ่นตำรวจศาลหน่วยคุ้มกันภัยคุกคามตุลาการ (12 มิถุนายน 2557).” สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2566, จาก www.komchadluek.net/news/politic/180662.

พิษณุ พงษ์สวัสดิ์. “เรามาถึงสังคมยุคหลังไปบ้านจีนหรือยัง.” สืบค้นวันที่ 16 มีนาคม 2566, จาก http://www.matichon.co.th/columnists/news_95497.

สวัสดิ์ สมแก้ว. “บทความทางวิชาการ หลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รุ่นที่ 21 เจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีศึกษาปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย. Court Marshal: A Case Study of Legal Practice Problems

สำหรับ สิริวัฒน์. “ความจำเป็นและแนวทางในการจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรม (Court Marshal).” สืบค้นจาก <http://www.library.coj.go.th/nfo/438822c=91378684>.

ภาษาต่างประเทศ

Paul E Dow. Discretionary Justice: A Critical Inquiry. Cambridge: Mass, Ballinger Pub.

Prenzler T. and Starre, R., “Issues in Courtroom Security: a key role for the private sector in Australia and new Zealand.” Security Journal (2012).

United Nations. “United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures.”

[https://www.ohchr.org/Documents/ Professional Interest/tokyorules.pdf](https://www.ohchr.org/Documents/Professional%20Interest/tokyorules.pdf), 2 April 2017.